

Välkomna till en grundutbildning i HBTQI

Hbtqi-kompetens & internt arbete

alla
finns i
rummet

Innehåll

Normer

Hbtqi -begrepp

Bemötande

Internt arbete

Normer

Brainstorm!

Vad är en norm?

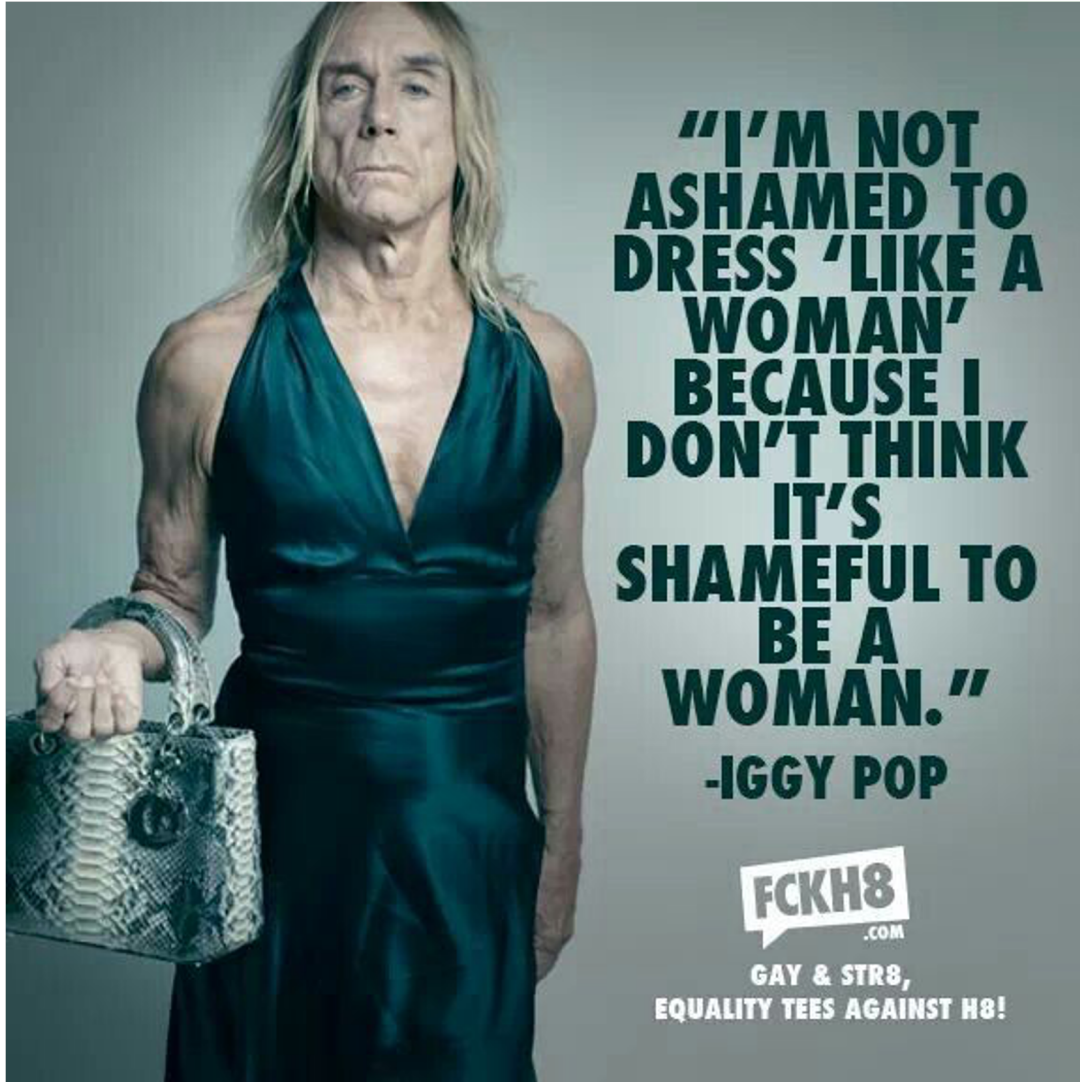
Vad är en norm?

- en oskriven regel
- kan skapa ordning och trygghet
- föreställningar kring "normalt"
- förväntat och önskvärt

- osynlig
- varierar utifrån tid och plats
- kan skapa "vi" och "dem"
- har konsekvenser i form av fördelar och nackdelar
- hänger ihop med makt

Makt

- möjligheterna att påverka din egen vardag
- möjligheterna att påverka samhället
- möjligheterna att ta del av samhällets resurser

**"I'M NOT
ASHAMED TO
DRESS 'LIKE A
WOMAN'
BECAUSE I
DON'T THINK
IT'S
SHAMEFUL TO
BE A
WOMAN."**

-IGGY POP

FCKH8
.COM

**GAY & STR8,
EQUALITY TEES AGAINST H8!**

Hudfärgat plåster?

- 1. Idé:**
Språkligt uttryck som visar en förväntan om att alla kan gå och stå
- 1. Beteende:**
Bokad utbildningslokal på andra våningen utan hiss
- 1. Konkret:**
Diskriminering och exkludering vid rekrytering, på utbildningar

Dags för en
bensträckare?

Bild från metodmaterialet "Schyst"

Vad kan det finnas för fördelar med att passa in i normer?

Vad kan det finnas för nackdelar med att inte passa in i normer?

Normer om
kön

Cisnorm

Förväntan att alla identifierar sig som antingen män eller kvinnor

Förväntan att alla identifierar sig med det kön som tilldelades dem vid födseln

Att följa cisnormen

Kropp

Tilldelat
kön

**Juridiskt
kön**

Könsuttryck

**Köns-
identitet**

Kropp

Tilldelat
kön

**Juridiskt
kön**

Könsuttryck

**Köns-
identitet**

Cis-person:

En person som följer cishnormen

En person som alltid har identifierat sig med sitt (vid födseln) tilldelade kön.

Man/Kvinna

Heteronormen

Vad blev det?
pojke eller flicka?

manlig

kvinnlig

man

kvinnna

kvinna

man

Sökord: familjerabatt, familjeresor, försäkring för familj

Heteronormen får konsekvenser för barn och vuxna som...

- är hbtqi-personer eller funderar över sin identitet
- är del av en regnbågsfamilj
- är närstående till en hbtqi-person
- alla människor

Med hjälp av normkritik kan vi...

- Synliggöra och ifrågasätta normer och maktförhållanden
- Vara medvetna om att både normpersoner och normbrytare finns i rummet
- Granska våra egna positioner i förhållande till normer & makt/privilegier
- Motverka normer som leder till diskriminering

Vad har jag
för tankar om
sexuell
läggning?

Har jag
tankar om
hur tjejer och
killar »är«?

Vad betyder att
vara inkluderande
för mig?

Hur förhåller jag
mig till mina egna
fördomar?

Hur kan jag
förhålla mig till
mina
privilegier?

Normkritik

På vilket sätt kan jag
exkludera genom mitt
språkbruk?

Vilka normer
gynnar mig?

Hur för jag vidare
begränsande
normer?

Hbtqi-begrepp

HB

T

Q

I

Homosexuell
Bisexuell

Transperson

Queer

Intersex

Sexualitet
(sexuell läggning)

Kön
(identitet & uttryck)

Sexualitet &
kön

Kön
(kroppen)

Att bryta mot cisnormen

Som trans kan jag t.ex. vara:

- Icke binär könsidentitet
- Tjej/kvinna
- Kille/man
- Osäker på min könsidentitet

- Transvestit, crossdresser

Sexuell praktik

Vad vi gör

Sexuell preferens

Vad vi drömmer om

Sexuell identitet

Hur vi se på oss själva

Sexuell läggning

Juridik - diskrimineringsgrund

Bisexualitet

Heterosexualitet

Homosexualitet

Kön

tvåkönsnorm

kvinnligt

manligt

kroppen (biologiskt)

juridiskt

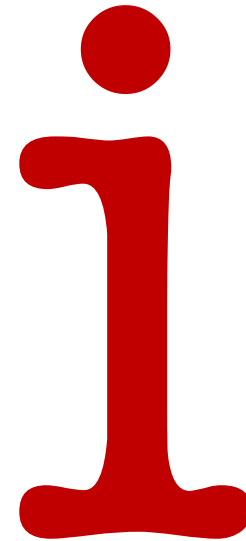
könsuttryck (socialt)

könsidentitet

Intersex

Variationer av kroppen

- inre könsorgan
- yttre könsorgan
- könshormoner
- könskromosomer
- sekundära könskaraktistika

Individuell komplexitet

Jag kan bli kär i alla kön
men vill inte definiera
min sexualitet

Är en man som ser mig
som hetero men jag har
provat att ha sex med killar
vid två tillfällen

Identifierar mig som
bisexuell men har
bara kärleksrelationer
med tjejer

Jag har endast haft sexuella
kontakter med tjejer men kan
tycka att killar är attraktiva

Bemötande ur ett hbtqi-perspektiv

Vad är ett bra bemötande?

Du

Jag

LIKA
OLIKA

<https://youtu.be/M2ydJjODHDs>

Fördjupning

- Hon, han, hen. En analys av hälsosituationen för homosexuella och bisexuella ungdomar samt för unga transpersoner, MUCF 2010
- Om unga hbtq-personer. Fritid / Hälsa, MUCF 2012
- God vård av vuxna med könsdysfori / God vård av barn och ungdomar med könsdysfori, Socialstyrelsen 2015
- Våldsamt lika och olika - En skrift om våld i samkönade parrelationer, RFSL 2008
- Homosexuellas, bisexuellas och transpersoners hälsosituation - Återrapportering av regeringsuppdrag att undersöka och analysera hälsosituationen bland hbt-personer, Folkhälsoinstitutet 2015
- Kunskap och erfarenheter av arbete med våldsutsatta hbtq-personer, Ett kunskapsstöd från RFSL stödmottagning, RFSL 2018

Vad pratar vi om på jobbet, när vi inte pratar jobb?

Öppenhet

Att kunna berätta vad vi ha gjort i helgen

Att kunna prata om tidigare bakgrund

Att bli tilltalad med rätt namn

Att andra använder rätt pronomen om oss

Att inom ramarna för yrket kunna klä sig som en vill

Att kunna ha en bild på vår familj på skrivbordet

Att kunna vara vän med våra kollegor på sociala medier

Det är viktigt att känna sig trygg i det sociala samspelet på arbetsplatsen och slippa dölja viktiga delar av ens liv.

50 %

homo- & bisexuella
är inte öppna

40 %

avstår från samtal
undviker bli "avslöjade"

44 %

uppger att de skulle säga
ifrån mot skämt på hbtqi-
personers bekostnad

Det finns skillnader i upplevelse av diskriminering. Enligt forskningen anser heterosexuella personer i lägre utsträckning att det förekommer diskriminering på grund av sexuell läggning, medan homo- och bisexuella upplever den som högre.

Arbetslivsinstitutet, Redovisning av regeringsuppdraget att beforska homo- och bisexuellas arbetsvillkor, 2003

LO, Öppenhet i arbetslivet, 2011

Öppenhet på arbetsplatsen

- Diskriminering, ojämställdhet och homofobi finns någon annanstans
- Få studier har genomförts om sexuell läggning och könsidentitet/uttryck
- Grader av döljande/öppenhet beror på olika faktorer
- Strategier för att undvika diskriminering
- Stödjande miljö på arbetsplatsen ökar graden av öppenhet

Forskningsöversikt: Likabehandling i arbetslivet,
Högskolan i Halmstad, Tema Likabehandling & Oxford Research, 2011

Bemötande & arbetsmiljö

- Alla har varierande erfarenheter
- Inkluderande språk och öppna frågor
- Reflektera kring normer i mötet, själv och tillsammans med andra
- Normalisera normbrott
- Alla finns i rummet

Gärna! & Se upp!

Sätt att fråga

”Vad har du för relationer?”

”Hur ser din familj ut?”

”Vilket namn använder du?”

”Vilket pronomen vill du att jag använder om dig?”

”Har du flickvän?” / ”Har du pojkvän?”

”Vi kvinnor!”, ”Du som är man”

”Vad bra att mamma följde med idag”

Identitet

Använd det pronomen, namn och termer som personen använder om sig själv och om sina närstående.

Vid osäkerhet - våga fråga.

Låt personens egen definition vara det som gäller!

Korrigerade dina egna felsägningar

Använda namn och pronomen utifrån dokument eller din tolkning av personen

Inte respektera när personen ber dig använda annat namn eller pronomen

Tillskriva en identitet: tex kalla någon för "homosexuell", "man" eller "transman" utan att personen själv använt den benämningen

”Han var också väldigt snabb på att plocka upp att jag kallade mig för ett annat namn än det jag folkbokförts som och började använda det direkt utan att ställa frågor om det.”

Relevans

Innan du ställer en fråga,
fundera på varför och hur.

Hur ska jag använda svaret?

Gör google-testet!

Avvakta! Lyssna in

”Vilka operationer har du
genomgått som en del av din
transition?”

”Kan du berätta om hur
könsbekräftande behandling går
till?”

”Vem är den biologiska
mamman?”

I situationer där du måste fråga

Använd 3-stegmetod

1. Nu kommer jag att ställa frågor om...
2. Jag ställer frågorna för att ...
3. [frågan ställs]

Ingen information eller förklaring
av relevansen.

Kompetens

Skaffa dig kompetens

Visa att du har kompetens

Ta ansvar när du hamnar i situationer eller möten där du saknar kunskap.

Hänvisa vidare vid behov

Gissa aldrig

Den du möter har inte ansvaret för din kompetens

Internt arbete

Språkbruk

Fysisk miljö

Information och informations material

Policies, handlingsplaner, dokument

Organisationens interna processer (rekrytering, mötesformen, kompetensutbildningar, upphandling, personaltillställningar, mm.)

Sammanfattning

HB

T

Q

I

Homosexuell
Bisexuell

Transperson

Queer

Intersex

Sexualitet
(sexuell läggning)

Kön
(identitet & uttryck)

Sexualitet &
kön

Kön
(kroppen)

alla
finns i
rummet